Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Páváj - Vajna Ferenc

Író: .....

Cím: GAZDAG TITKOK a gyógyvizek földalatti útján

Irás: Magyar Nemzet

Budapest 1949 V. 22

(Hely) (Idő) (Köt. v. fűz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy: 551.23

Idő: "1949"

Személy:

Helyszám:

A huszas években egy mérnök-riporter barátom azzal lepett meg, hogy a földmüvelésügyi minisztérium vízrajzi osztálya a Tiszamentén végig pontos mérésekkel állapította meg, hogy a fixpontok ötven év alatt felváltva szakaszonként süllyedtek és emelkedtek s ez a védőgátak póllását teszi szükségessé. Ime, az elméleti elgondolásra a mérnöki példa, hogy mai napig lassan, de fokozatosan mozog a föld a lábunk alatt. Nagy volt az örömöm. Hivatalosan megszereztük az adatokat s feldolgoztam az állami földgáz-nyersolajkutatás érdekében az Alföldön geológiai alapon végzett felvételeim keretében. A tudományos folyóiratokban megjelent tanulmányom új eredményeit a külföldi szakirodalom átvette, még egy nagy tankönyv is oldalakon keresztül tárgyalja. Az 1926. évi madridi geológiai kongresszuson hivatali főnökom, *Böhm* Ferenc ismertette, ott is voltak elismerő hozzászólások. Itthon mégis akció indult arra, hogy különösen a fixpont mozgásokra vonatkozó rész «hivatalos nyilatkozattal töröltessék a szakirodalomból». Nem tagadom, szaladgálnom kellett, hogy ez a szégyen ne essen meg rajtam.

Az azutáni országos felmérések nagy területen bizonyították, hogy a *Föld kérge bizony* — mint másfelé a világon — nálunk is mai napig *mozog a lábunk alatt*, tíz-húsz év alatt nemcsak milimétereket, hanem centimétereket is. Mostanában megint hallunk elejtett szaknyilatkozatokat. hogy már azóta is újabb elmozdulásokat mértek s azok is elérnek helyenként újabb centimétereket, éppen *Budán*. Uramfia, a rómaiak óta kétezer esztendeje, a harmadkor vége óta máig, a negyedkoron át egyes számítások millió évet tételeznek fel. Milyen szerencse, hogy csak imitt-amott van tízévenként egy-egy centiméter emelkedés, süllyedés, mert különben már annyira mozogna a föld, hogy még az akkori ellenfeleim is észrevennék s még elevenen igazat kellene adjanak.

A termális víz nem respektálja a „termális vonalat"

A *Magyar Nemzet* bauxit-regényének hőse, *Balás* Jenő bányamérnök földim kutatta fel, az ő koncessziója volt a Dunántulon a legtöbb bauxit, aluminiumérc-terület s a végén, miután a barátai könyöradományaiból tengődött, bizony nyomoruságban pusztult el. Milliókat kereshetett volna, de sikerült — mint akkor mondták — üzletileg kiéheztetni. Balás Jenő bátor székely volt, de rossz üzletember. Ezt bizonyítja az ő budai hőforrásokról írt munkája is. Akkoriban próbálkozott vele, amikor a mi tabáni sikeres hévvízkutatásaink kezdték más világításban feltárni az ujnál-ujabb és jobb gyógyvizeket, egy új tabáni gyógyfürdő és szálloda vetette árnyékát a régi fürdők monopóliumára s a Budai-hegyek furásos termálisfürdő lehetőségeivel fenyegetőztem frásban és szóban, a Gellérthegyen és másfelé megismert új hegyszerkezet alapján. De azt se vette figyelembe, hogy a lillafüredi hasonló jellegű hévvízkutató fúrásunkat már elgáncsolták s magam régen leszorultam a földgáz-nyersolaj szakmából az egyelőre ártatlanabbnak látszó vizes fúrásokhoz, s hogy már ott is baj van, mert gőz- és hőenergiabányászatot rebesgetek.

Geológiailag ő csak a maradi módon töréseknek, szakadékoknak nevezte a budai hegyek újabb pikkelyesnek felismert szerkezetét, a nagy mélységből felörő termális oldatok azok közötti mélyreható tektonikus vonalait, de így sem vették be, hiszen azok keresztezték a Duna mentén a „termális vonalat", a bevett sémát. Még csak az kellett volna, hogy attól befelé és kifelé is legyenek újabb konkurrens fürdőlehetőségek!

Külföldi példák

Balás Jenőn épen úgy beteljesedett a magyar sors, mint *Puskás* Tivadaron, a megint székely mérnökön, a telefonhírmondó felfedezőjén s úgy lehet a rádió sejtőjén és annyi máson. Mikor lesz vége ennek a magyar értékpazarlásnak? *Irinyi*, *Széchenyi*, *Regöly*, a *Bólyaiak*, *Kőrösi Csoma* Sándor, *Julianus* barát stb. nem voltak elegek? Úgy láiszik, emberi értékekben gazdagok voltunk, de vajjon most vagyunk-e olyan módosak, hogy gyógytényezőkben, fűtőanyagban, energiaértékben pazarolhassunk? Galilei idejét, a középkort, kik akarják visszatáncolni? Mégsem — «eppur si mouve»?

Hát nem reng a Föld a lábunk alatt hol itt, hol ott, majdnem naponta? Hát vajjon tényleg fantaszta az a magyar, aki négy évtizede mozgatja a Föld kérgét a mai napig való mozgással, akkor amikor az oroszok a *Kaukázus* környékén fiatal «kaukázusi fázis»-ról írnak s *Kaliforniában* a negyedkori gyűrődések «pasadéniai mozgását» különböztetik meg, vagy az öreg *Obrucsjev* akadémikus *Skandináviától Kamcsatkáig* az ősi geológiai táblákon, masszivumokon és régen lekopott hegyszerkezeteken egyformán többszáz méteres relief változásokat és más tektonikus földkéregelmozdulásokat állapít meg s úgy lehet egész földfelszín változás képét vetíti elénk a harmadkor végén és a negyedkorban?

A gyógyvizek és a bányaércek egy bölcső szülöttei

Az egymás mellett elmozduló, nagy mélységre lehatoló és felszoruló földkéregpászták érintkezési tektonikus vonalai ma, a multban és a jövőben mindig utat nyitottak és nyitnak annak a kőzetizzadmánynak, amelyik a Föld kőzetburok vízrészének forráspontja és 374 fokos kritikus hőfoka közötti hőmérsékleten ledesztillálódik. Ez fizikai követelmény épúgy, mint hogy ezek a forró gőzök és gázok a hidegebb felső kőzetekben kondenzálódó vizek. Ezek oldják, megtámadják a kőzetek oldható ásványait, érceit s mint érces oldatok vándorolnak az alsó nagy nyomás alól a felső kisebb nyomás irányába. Ismert fizikai törvény, hogy nyomás és hőmérséklet csökkenésével az oldott ásványok, ércek a lehűlés és oldhatóság sorrendjében rendre kiválnak, új teléreket, telepeket alkotnak. Ez az oldott anyag a forró oldatnak csak kis hányada. Miért nem gondol senki sem arra, hogy mi lesz a forró vízzel, ami már minden, vagy majdnem minden oldott anyagát a hidegebb kőzetrepedésekben leadta?

A rengeteg kénes, rádiumos, rádiumemanációs, bór, fluor stb. nyomokat tartalmazó mélységi eredetű termális vízzel, amit nálunk a rómaiak óta immár kétezer éve használnak s még mindig több tör fel, mitsem tudnánk csinálni? A laikus ezekután bizonyára csodálkozni fog azon, hogy a tudósok évtizedek óta azon veszekednek, hogyha ez a rengeteg óriási nyomással feltörő és annyi akadályt leküzdő termális oldat annyifelé s olyan tömegben jön a felszínre s marad felszín alatt, hogy csak megfúrva találhatjuk meg, hová szivároghat be az a nyomásnélküli felszíni csapadékvíz, amiről eddig azt rebesgették, hogy ezer méteres mélységekig csak úgy lesétál?

Ezeket a legegyszerűbb dolgokat, amelyek a laikusnak természetesek, a tudósok, mint sokszor rámutattam — a komplikáltak hatása alatt — el felejtik számításba venni. Rámutatni pedig a tudós tekintély csorbítása. Mégis voltak, lesznek és vannak *galileiek*, reformátorok, tudományforradalmasítók s ezek vitték és viszik előbbre a tudományt, a világot. Hadd mozogjon hát, népszerüsödjön a tudomány mai, élő vivmánya is, lássa, tudja mindenki, hogy az olyan munka, amit — szokás honorálni!

Páva-Vajna Ferenc

Budapest nyomda NV., Közp. városháza –